

ЧАСТКА ПЕРШАЯ

Святло. Яно джаліла, апякала, мучыла яго. Разляглося па-над лясамі і азёрамі як заклік працягваць дыхаць, як абяцанне таго, што новае жыццё ўжо было на гарызонце. Святло напаўняла вены непакоем і пазбаўляла яго сну. Ужо ў траўні ён ляжаў не змыкаючы вачэй, калі світанак прабіваўся праз валокны і шчыліны. Ён мог чуць, як з зямлі выходзіў мароз, калі зіма сцякала вільгаццю, як шумелі, паўстаючы, ручаі і рэкі, калі горы пазбаўляліся сваіх зімовых шапак. Хутка святло запоўніць ночы, пашырыцца і зробіцца асляпляльным, узварухне жыццё ва ўсім, што спачывала пад спрахлай лістотай. Пупышкі на дрэвах яно напоўніць цяплом, і яны распокнуцца, і лес завіруе ад таго, як нованароджанае будзе прагнуць жыцця. Сонца сярод ночы выганіць людзей з іх нор і напоўніць пажадай. Яны будуць рагатаць, і любіць, і чыніць гвалт адно над адным. Бывала, што людзі знікалі ці губляліся, аслепленыя. Але яму не хацелася верыць у тое, што яны паміралі.

Ён курыў, толькі калі шукаў яе.

Леле бачыў яе на пасажырскім сядзенні штораз, калі запальваў новую цыгарэту. Яна зрабіла незадаволены твар, пазіраючы на яго паўзверх акулераў.

— Думала, ты кінуў.

— Я кінуў. Гэта я толькі разоў.

Ён бачыў, як яна паківала галавой і паказала завостраныя іклы, якіх саромелася. Калі ён ехаў уночы, а святло ззяла, як удзень, тады яе было відаць лепш за ўсё: валасы, амаль белыя пад сонечнымі промнямі, цёмныя плямкі рабацінак над пераноссем, якія яна пачала маскіраваць касметыкай у апошні год, і такія вочы, якія прыкмячалі ўсё, хоць яна і не збіралася прыглядацца. Яна больш узяла ад Анэт, чым ад яго, вось і добра, бо што да генаў прыгажосці — гэта не да яго. Яна была прыгожая, і ён трымаўся такога меркавання не толькі таму, што яна яго дачка. На Ліну заўжды абарочваліся, нават тады, калі яна была яшчэ зусім малая. Гэта было такое дзіця, сустрэўшы якое, нават самыя змораныя жыццём людзі пачыналі ўсміхацца. Але цяпер больш ніхто не абарочваўся на яе. Тры гады як ніхто яе не бачыў, прынамсі, ніхто ў гэтым не прызнаваўся.

Цыгарэты скончыліся раней, чым ён даехаў да Ёрна. Ліна больш не сядзела побач. Машына была пустая і ціхая, і ён амаль забыў, дзе знаходзіўся. Вочы, скіраваныя на аўтастраду, глядзелі, але не бачылі. Па гэтай магістралі, якую ў народзе называлі Срэбнай дарогай, ён ездзіў так шмат разоў, што ведаў яе ўздоўж і ўпоперак. Ён ведаў, дзе яна паварочвае і дзе прагалы ў жывой агароджы дазвалялі ласям і паўночным аленям пераходзіць дарогу, калі ім спатрэбіцца. Ён ведаў, дзе збіраецца дождж і дзе смуга ўзнімаецца ад азёраў і скажае свет. Дарога існавала як рэха даўніх часоў, калі срэбра дастаўлялі з шахты Насаф’яль да Батнічнага заліва.

Цяпер яна пятляла, як ласіны след, паміж гарамі і берагам, звязваючы Глімерстрэск з іншымі паселішчамі ўнутранай часткі краіны, і як бы яму ні набрыдзела тое, як яна паўзла і выгіналася праз лясны гушчар, ён не пакіне яе. Тут знікла яго дачка, гэтая дарога паглынула яе.

Нікому не было вядома, што ён ездзіў начамаі ў пошуках Ліны. Што ён курыў цыгарэту за цыгарэтай і, паклаўшы руку на спінку пасажырскага крэсла, вёў размовы з дачкой, быццам яна сапраўды сядзела там, быццам ніколі не знікала. Яму не было з кім падзяліцца гэтым з таго часу, як Анэт сышла ад яго. Яна сказала, што гэта ад самага пачатку была ягоная памылка. Гэта ён завёз Ліну на аўтобус той раніцай. На ім і адказнасць.

Да Шэлефтэа ён даехаў каля трэцяй ночы. Спыніўся на бензакалонцы, каб заправіцца і напоўніць тэрмас кавай. Нягледзячы на раннюю гадзіну, на касе стаяў хлопец, і ў добрым гуморы. Рудаватыя валасы, зачасаныя ўбок, зусім маладзенькі, не больш за дзевятнаццаць-дваццаць. Такого ж узросту, як была б Ліна цяпер. Праўда, яму было цяжка ўявіць яе такой дарослай. Ён купіў яшчэ адзін пачак «Мальбара лайт», нягледзячы на згрызоты сумлення. Погляд упаў на крэм ад камароў, выкладзены ля касы. Леле корпаўся з крэдытнай карткай. Усё нагадвала пра Ліну. Яна намазалася крэмам ад камароў у тую апошнюю раніцу. Гэта наогул адзінае, што ён памятаў: як ён апусціў акно, каб праветрылася, пасля таго як высадзіў яе каля аўтобуса на прыпынку. Ён не помніў, што яны казалі адно аднаму, ці была яна ў добрым настроі, ці ў кепскім, што яны елі на сняданак. Усё, што здарылася пасля, заняло занадта шмат месца, застаўся толькі крэм ад камароў. Наступным вечарам гэта ён і сказаў паліцыі: што ад Ліны моцна пахла крэмам ад камароў. Анэт паглядзела на яго так, нібыта ён

быў ёй чужым, кімсьці, каго яна саромелася. Гэта яму таксама запомнілася.

Ён адкрыў новы пачак і трымаў цыгарэту вуснамі, пакуль зноў не выехаў на дарогу, гэтым разам у паўночным кірунку. Вяртанне дадому заўжды займала менш часу, а стамляла больш. З люстэрка задняга віду звисала на ланцужку Лініна срэбнае сардэчка, і ад яго скакалі сонечныя зайчыкі. Цяпер яна зноў сядзела побач з ім, твар хаваўся за светлымі валасамі, як за фіранкай.

— Тата, ты ведаеш, што скуруў дваццаць адну цыгарэту ўсяго за некалькі гадзін?

Леле страсаў попел за акно і курыў так, каб на яе не дзьмула дымам.

— Няўжо так многа?

Ліна падняла вочы да даху машыны, быццам заклікаючы вышэйшыя сілы.

— Ці ведаеш ты, што кожная цыгарэта адбірае дзесяць хвілін жыцця, таму сёння ўвечары ты яго сабе скараціў на сто восемдзсят хвілін.

— Ну і што, — сказаў Леле. — Хіба мне ёсць дзеля чаго жыць?

Яе светлыя вочы азмрочыў папрок, калі яна зірнула на яго.

— Трэба, каб ты знайшоў мяне. Толькі ты можаш гэта зрабіць.

* * *

Мэя ляжала, счапіўшы рукі на жываце, і старалася не зважаць на гукі: галоднае бурленне пад яе пальцамі і яшчэ сякія-такія — брыдкія гукі, якія праходзілі праз шчыліны паміж дошкамі падлогі. Перарывістае дыханне Сілье і яшчэ ягонае, новага мужчыны. Рыпеў ложка,

а потым забрахаў сабака. Мэя пачула, як мужчына прагнаў яго і загадаў ляжаць.

Была сярэдзіна ночы, але сонца ярка асвятляла маленькі пакой на гарышчы. Калі прыхіліцца да нагрэтых залатых палосак на сцяне і заплюшчыць вочы, бачыш узор з крывяносных сасудаў павекаў. Мэя не магла заснуць. Яна села на калені перад нізкім акенцам і прыбрала рукой павуцінне. Толькі блакітнае начное неба і сіняваты лес паўсюль, куды ні кінь позірк. Выцягнуўшы шыю, яна глядзела на лапiк возера там, унізе: яно было чорнае, ціхае і чымсьці прыцягальнае. Мэя пачувалася казачнай скрадзенай прынцэсай, замкнёнай у змрочнай вежы, аточанай непраходным лесам, і вырачанай слухаць, як злая мачыха паверхам ніжэй цешыцца любошчамі. Праўда, Сілье даводзілася ёй не мачыхай, а роднай маці.

Ні адна з іх раней не была ў Норландзе. Падчас падарожжа цягніком іх ахапілі сумневы, яны абедзве сварыліся, плакалі, надоўга змаўкалі, тады як лес за акном гусцеў, а адлегласці паміж станцыямі расцягваліся. Сілье абяцала, што гэта самы апошні раз, калі яны пераязджаюць. Мужчыну, з якім яна пазнаёмілася, звалі Турб'ёрн, і ён быў уладальнікам сядзібы ў вёсцы Глімерстрэск. Сілье і ён пазнаёміліся ў сеціве і шмат часу прагаварылі па тэлефоне. Мэя чула яго абсечаную норландскую гаворку і бачыла здымкі вусатага мужчыны з шырокім каркам і вачыма, якія расцягваліся ў шчылінкі, калі ён усміхаўся. На адным фота ён трымаў акардэон, а на іншым сядзеў, схіліўшыся над палонкай, і выцягваў адтуль рыбіну з чырвонай лускай. На думку Сілье, Турб'ёрн быў «сапраўдным мужчынам», такім мужчынам, які ведаў, як выжыць у самых жорсткіх умовах, і які мог паклапаціцца пра іх з Мэяй.

Чыгуначная станцыя, на якой яны ўрэшце выйшлі, уяўляла сабой не больш за хацінку сярод хвой, дзверы дамка, якія яны паторгалі, аказаліся замкнёнымі. Апроч іх на той станцыі пасажыраў не выйшла, і яны засталіся стаяць у разгубленасці, калі цягнік крануўся, паехаў і знік сярод дрэў. Некаторы час пасля гэтага зямля яшчэ вібравала пад нагамі. Сілье запаліла цыгарэту і пацягнула чамадан праз дабітую платформу, тым часам як Мэя крыху затрымалася, услухоўваючыся ў трэск дрэў і звон камарэчы, якая вывелася мільёнамі. Мэя адчула, як унутры яе нараджаецца крык. Ёй не хацелася ісці за Сілье, але пры гэтым застацца яна таксама не адважылася. Па іншы бок рэек на фоне зыркага неба чорна-зялёнай завесай стаяў лес, і тысячы ценяў рухаліся ў вецці. Жывёл яна не заўважыла, але пачуццё, што за ёй назіраюць, было такое моцнае, быццам яна стаяла пасярод плошчы. Позіркі соцень вачэй казыталі скуру.

Сілье паспела ўжо дайсці да вышчарбленай паркоўкі, дзе чакаў іржавы «форд». Да яго кузава прыхіліўся мужчына, які хаваў твар у цені ад брыля кепкі. Калі ён убачыў іх, то выпрастаўся і ўсміхнуўся так, што паказаўся снюс. У сапраўднасці Турб'ёрн аказаўся яшчэ большым ушыркі, здаравейшым. Але ў тым, як ён рухаўся, было нешта няўключнае і бяспечнае, нібыта ён не ўсведамляў свае памеры. Сілье выпусціла з рук чамадан і кінулася на мужчыну з абдымкамі, нібыта ён быў ратавальным кругам у лясным моры. Мэя стаяла ўбакі і разглядала шчыліну ў асфальце, дзе прабілася пара лісткаў дзьмухаўца. Яна магла чуць, як яны цалаваліся, як спляталіся языкі.

— Гэта мая дачка Мэя.

Сілье выцерла рот і працягнула руку ў бок Мэі. Турб'ёрн агледзеў яе з-пад брыля кепкі і сказаў сваёй

абсечанай мовай, што рады вітаць яе. Сама Мэя стаяла, гледзячы ў зямлю, каб падкрэсліць, што ўсё гэта адбываецца супраць яе волі.

Яго аўто патыхала мокрай сабачай поўсцю, на заднім сядзенні была кінутая плазам сівая грубая скура нейкай жывёліны. Са спінкі крэсла пачынала там-сям вытыркацца жоўтая набіўка. Мэя села на самым краі сядзення і дыхала праз рот. Сілье казала, што Турб'ёрн добра ўладкаваны ў жыцці, але па ягонай машыне так і не скажаш. Па дарозе да яго сядзібы ўсё ішоў змрочны яловы лес, які часам перарываўся прасекамі і невялікімі адзінокімі азёрамі, што слязінкамі зіхацелі паміж дрэў.

Калі яны даехалі да Глімерстрэска, у Мэі сабраўся горкі камяк у горле. Падчас паездкі Турб'ёрн на пярэднім сядзенні паклаў на сцягну Сілье далонь і прыбіраў яе толькі час ад часу, каб паказаць на тое, што ён лічыў важным: прадуктовая крама «Іка», школа, піцэрыя, пошта і банк. Выглядала, што ён дужа ганарыўся ўсім гэтым. Самі будынкі былі вялікія і прыземістыя. Чым далей ехалі, тым большымі рабіліся адлегласці паміж дварамі. Лясы, палі і пашы ляжалі паміж імі. Дзе-нідзе было чуваць рассяены брэх. На пярэднім сядзенні шчо-кі Сілье зусім расчырванеліся.

— Глядзі, як цудоўна, Мэя. Як у казцы!

Турб'ёрн сказаў, што зараз ёй трэба супакоіцца, бо ён жыве па іншы бок возера. Мэю зацікавіла, што пад гэтым маецца на ўвазе. Дарога перад імі звужылася, тады як лес падпоўз бліжэй, і цяжкая цішыня запанавала ў машыне. Назіраючы высачэзныя хвоі, што праляталі міма, Мэя адчула, як ёй сперла дыханне.

Самотны і занядбаны стаяў дом Турб'ёрна на паляне. З двухпавярховага будынка, які колісь, магчыма, быў прыгожы, цяпер аблезла чырвоная фарба. Падава-

лася, што вось-вось яго паглыне зямля. Калматы сабака, нацягнуўшы ланцуг на ўсю даўжыню, брахаў на іх, калі яны выгружаліся з машыны. Але агулам было ціха, хіба што вецер моцна шумеў у яловых лапах. Азіраючыся вакол, Мэя адчула слабасць у нагах.

— Вось мы і прыехалі, — сказаў Турб'ёрн і махнуў рукой.

— Так ціха і спакойна тут, — прамовіла Сілье, але ўжо без колішняга імпэту.

Турб'ёрн прынёс іх чамаданы і паставіў на падлогу, чорную ад бруду. Унутры пахла застаялым паветрам, сажай, старым смуродам ад смажанага. Выцёртая абіўка мэблі з нейкага даўно сплылага дзесяцігоддзя казелілася на іх у адказ. Шпалеры ў карычневую палоску былі ўпрыгожаныя рагамі розных жывёл і нажамі ў гнутых похвах, больш нажоў, чым Мэя калі-кольвек бачыла. Яна спрабавала злавіць позірк Сілье, але беспаспяхова. Тая начапіла ўсмешку, якая азначала, што Сілье была гатовая мірыцца амаль з усім і яшчэ вельмі далёкая ад таго, каб прызнаць нейкую памылку.

Стогны з ніжняга паверха сціхлі, і стала чутно птушак. Ніколі раней яна не чула, каб птушкі так крычалі, істэрычна, прыгнечана. Дах быў пахілы і сыходзіўся над яе галавой кутом. Дзе раней былі сучкі, засталіся сотні вочак, якія цяпер сачылі за ёй. Стоячы каля лесвіцы і паказваючы, дзе яна будзе жыць, Турб'ёрн назваў гэты пакой трохкутным. Уласны пакой на другім паверсе. Даўно ў яе не было ўласнага пакоя. У большасці выпадкаў яна мела толькі ўласныя рукі, каб закрывацца ад гукаў — гукаў дарослых злосці, і адчаю, і цел, якія сутыкаліся адно з адным. Няважна, наколькі далёка яны пераязджалі, гукі ўсё адно наганялі.

Толькі калі Леле саслізнуў на ўзбочыну так, што шыны ўзвылі пад ім, ён адчуў, наколькі стаміўся. Ён апусціў акно і пляскаў сябе па шчоках, пакуль скура не пачала гарэць. Сядзенне побач з ім пуставала. Ліны не было. Ягоную начную язду яна таксама не ўхваляла. Ён заціснуў вуснамі цыгарэту, каб не заснуць.

Шчокі палалі ад плескачоў, калі ён вярнуўся дадому ў Глімерстрэск. Ён скінуў хуткасць ля прыпынку і прыпаркаваўся. З непрыязнасцю паглядзеў на пустую шкляную кабінку, што стаяла, упрыгожаная накрэмзанымі фламастарамі графіці і птушыным лайном. Бралася на світанак, і першы аўтобус яшчэ не прыходзіў. Леле выйшаў з машыны і падышоў да падрапанай лаўкі. Абгорткі ад цукерак і пажаваная жуйка на зямлі. Сонца белай ночы зіхацела ў лужынах. Леле не мог прыгадаць, калі ж гэта быў дождж. Ён некалькі разоў абышоў вакол прыпынку, як заўжды затрымаўшыся на тым месцы, дзе стаяла Ліна, калі ён яе пакінуў. Прыхіліўся плячом да бруднага шкла гэтаксама, як яна тады гэта зрабіла. Троху абьякава, быццам давала зразумець, што гэта не такая ўжо і вялікая падзея. Падумаеш, першая летняя праца. Саджаць елкі ў Ар'еплугу. Падзарабіць грошай да таго, як пачнуцца школьныя заняткі. Нічога асаблівага.

Гэта была ягоная віна, што прыехалі зарана, ён баўся, што яна прапусціць аўтобус і спозніцца ў свой першы працоўны дзень. Ліна не наракала, чэрвеньская раніца шчабятала і налівалася цяплом. Зусім адна стаяла Ліна там пад паветкай, і сонца гуляла ў ягоных старых сонечных акулерах, якія яна ў яго выпрасіла, нягледзячы на тое што яны закрывалі палову ейнага твару.

Магчыма, яна памахала, магчыма, нават цмокнула ў шчаку. Яна рабіла так звычайна.

На маладым паліцэйскім былі такія самыя сонечныя акулёры. Ён ссунуў іх на лоб, калі зайшоў у гасцёўню і ўважліва паглядзеў на Леле і Анэт.

— Ваша дачка не садзілася ў аўтобус сёння раніцай.

— Не можа такога быць, — сказаў Леле, — я ж выса-дзіў яе на прыпынку!

Паліцэйскі патрос галавой так, што акулёры апусціліся.

— У аўтобусе вашай дачкі не было, мы пагаварылі як з шафёрам, так і з пасажырамі. Ніхто яе не бачыў.

Ужо тады яны дзіўна глядзелі на яго. Ён гэта адчуваў. Паліцэйскія і Анэт. Асуджэнне ў іх вачах прапала яго наскрозь, набрала сілу і пачало разбураць яго. Урэшце гэта ён бачыў яе апошнім, гэта ён яе завёз, ён нёс адказнасць. Яны зноў і зноў задавалі ўсё тых ж вартыя жалю пытанні, хацелі ведаць дакладны час і ў якім настроі была Ліна той раніцай. Ёй падабалася дома? Яны сварыліся?

Урэшце яны яго давялі. Ён схапіў адзін з кухонных зэдлікаў і з усёй сілы шпурнуў яго ў аднаго паліцэйскага, чорта валасатага, які выбег і выклікаў падмацаванне. Леле дагэтуль мог адчуць халодныя дошкі падлогі на сваёй шчацэ, калі паліцэйскія сядзелі на ім і надзявалі на яго кайданкі, мог чуць, як Анэт плакала, калі яны яго выцягвалі. Але яна не стала яго абараняць, ні тады, ні цяпер. Іх адзінае дзіця прапала, і ёй не было больш каго вінаваціць.

Леле завёў матор і ад'ехаў ад пустога прыпынку. Тры гады прайшло з таго часу, як яна стаяла там і ўсміхалася яму. Тры гады, і ён дагэтуль быў апошнім, хто яе бачыў.

Мэя назаўжды засталася б у трохкутным пакоі, калі б яе не выгнаў голад. Голад ніколі не прытупляўся, куды б яны ні пераязджалі. Каб прыцішыць яго, яна трымала руку на жываце, адчыняючы дзверы. Прыступкі былі такія вузкія, што ёй давялося ісці на дыбачках. Некаторыя прыступкі шчоўкалі і рыпелі пад яе вагой, так што красціся не мела сэнсу. Кухня была маленькая і пустая, і дзверы ў спальню Турб’ёрна былі зачыненыя. На падлозе гасцёўні, выцягнуўшыся, ляжала аўчарка і ўважліва назірала за тым, як Мэя ішла. Калі тая адчыніла ўваходныя дзверы, сабака ўзняўся і праслізнуў на двор паміж яе ног раней, чым яна паспела зрэгаваць. Сабака прабегся да кустоў парэчак, а потым зрабіў некалькі колаў па дзікай траве, апусціўшы нос да зямлі.

— Навошта ты выпусціла сабаку?

Мэя не заўважыла, што Сілье сядзела там на раскладным дачным крэсле пры сцяне. Яна курыла цыгарэту, апранутая ў адну толькі незнаёмую фланелевую кашулю. Яе валасы львінай грывай абрамлялі твар, па вачох было заўважна, што Сілье не спала.

— Я не наўмысна, ён проста праскочыў.

— Гэта сука, — сказала Сілье, — яе завуць Джолі.

— Джолі?

— Ага.

Аўчарка адгукнулася на сваё імя і неўзабаве вярнулася на тэрасу. Яна ляжала з высунутым языком, які нагадваў гальштук на фоне гнілога дрэва, і глядзела на іх. Сілье працягнула цыгарэтны пачак, і Мэя ўбачыла, што тая мае чырвоныя адмеціны вакол шыі.

— Ты што там рабіла?

Сілье ўхмыльнулася.

— Не прыкідайся дурніцай.

Мэя ўзяла цыгарэту, хоць была надзвычай галодная. Толькі б Сілье пазбавіла яе падрабязнасцей. Прыжмурылася, углядаючыся ў лес, і падумала, што ўнутры ён варушыцца. Нізашто яна туды не пойдзе. Пацягваючы цыгарэту, яна зноў адчувала гэтае гнятлівае пачуццё замкнёнасці, як быццам яна была ў аблозе.

— Мы што, праўда застанёмся тут жыць?

Сілье перакінула нагу праз падлакотнік крэсла так, што сталі бачныя чорныя майткі. Яна нервова пакруціла ступнёй.

— Прынамсі, трэба паспрабаваць.

— Навошта?

— Бо ў нас няма выбару.

Цяпер Сілье не глядзела на яе. Запал з учарашняга дня выпарыўся, заслона з вачэй збольшага спала, але голас быў рашучы.

— Турб’ёрн мае грошы. Ён мае сядзібу, мае пастаянную працу, мы можам нармальна жыць тут без таго, каб непакоіцца пра арэнду за наступны месяц.

— Халупа ў глухім куце — не тое, што можна назваць нармальным жыццём.

Шыя Сілье запалала чырванню, і яна паклала далонь на ключыцу, быццам хацела патушыць полымя.

— Я не здольная ні на што большае. Мяне ўжо дастала галеча. Мне патрэбны мужчына, які зможа пра нас паклапаціцца, а Турб’ёрн акурат гэтага і хоча.

— Ты ўпэўненая?

— У чым?

— Што ён гэтага хоча?

Сілье ўхмыльнулася.

— Я падбаю пра тое, каб ён хацеў, праз гэта не пераймайся.

Мэя наступіла на недакурак і расцерла яго падэшвай.

— Ёсць што-небудзь паесці?

Сілье глыбока зацягнулася і ўсміхнулася са значэннем.

— У гэтай халупе ежы больш, чым ты бачыла за ўсё жыццё.

* * *

Леле прачнуўся ад таго, што ў кішэні вібрыраваў тэлефон. Седзячы ў дачным крэсле каля куста бэзу, ён адчуў боль у целе, калі паднёс тэлефон да вуха.

— Спіш, Леле?

— Не, з якой халеры? — схлусіў ён. — Я на двары, працую ў гародзе.

— Клубніцы ўжо спеюць?

Леле кінуў позірк на зарослую клубнічную градку.

— Яшчэ не, але вось-вось.

Па той бок слухаўкі Анэт шумна ўздыхнула, нібыта спрабавала сабрацца.

— Я змясціла інфармацыю ў фэйсбуку пра вячэрню ў нядзелю.

— Пра вячэрню?

— Да трэцяй гадавіны, ты ж не забыў?

Складное крэсла рыпнула, калі ён падкінуўся. Галава закружылася, і давялося схапіцца за парэнчы тэрасы.

— Пра што ты кажаш, ясна, што не забыў!

— Мы з Томасам купілі свечкі, швейнае таварыства мацярок пашыла яшчэ маек. Мяркуем пачаць ад царквы і разам ісці да аўтобусага прыпынку. Пэўна, можаш падрыхтавацца, калі хочаш сказаць колькі слоў?

— Мне не трэба рыхтавацца. Усё, што я хачу сказаць, у мяне ў галаве.

Голас Анэт прагучаў стомлена, калі яна адказала.

— Лепш за ўсё, каб мы маглі выступіць адзіным фронтам, — сказала яна, — дзеля Ліны.

Леле памасіраваў скроні.

— Можа, нам яшчэ за рукі трымацца: табе, мне і Томасу?

Глыбокі ўздых у слухаўцы.

— Ubачымся ў нядзелю. І, Леле...

— Што?

— Ты ж не ездзіш па начох?

Ён узняў вочы да неба, дзе сонца вызірала з-за аблокаў.

— Ubачымся ў нядзелю, — сказаў ён і завяршыў званок.

Была палова на дванаццатую дня. Пасля начной язды ён паспеў паспаць чатыры гадзіны ў тым раскладным крэсле — болей, чым звычайна. Ныла патыліца, і калі ён пачасаў там, дзе на яго садзіліся камары, пад пазногцямі засталася кроў. Ён зайшоў у дом, паставіў кавы, спаласнуў твар над кухоннай ракавінай. Выцерся гладкім ручніком і ў цішыні амаль пачуў, як абураецца Анэт. Кухоннымі ручнікамі належала праціраць парцаляну і глянцавыя паверхні, а не ягонаю грубую чалавечую скуру, і гэта паліцэйскім належала шукаць Ліну, а не яе трывожнаму бацьку. Анэт біла яго далонямі і крычала, што гэта ён вінаваты, гэта ён павінен быў пераканацца, што яна села на аўтобус, гэта ён забраў ад яе ейную дзяўчынку. Яна кідалася на яго і біла, пакуль ён не схпіў яе рукі і не абняў яе так моцна, як мог, пакуль цягліцы не расслабіліся і яна не заціхла ў яго абдымках. Дзень, калі Ліна знікла, быў апошнім, калі яны дакраналіся адно да аднаго.

Анэт кінулася ў знешні свет, да сяброў, псіхолагаў, газетчыкаў. Да спецыяліста па працатэрапіі Томаса,

які прыняў яе з распасцёртымі абдымкамі і эрэкцыяй, мужчыны, які дзеля рашэння праблемы быў гатовы і выслухаць, і прысунуць. Анэт лекавалася снатворнымі таблеткамі і заспакаяльнымі кроплямі, якія прытупілі яснасць яе погляду і зрабілі празмерна гаваркой. Яна зарэгістравала ў фэйсбуку старонку, прысвечаную знікненню Ліны, ладзіла сустрэчы і дала інтэрв'ю, ад якіх валасы на яго руках уставалі дыбарам. Расказвала пра Ліну тое, што ён хацеў зберагчы. Самыя прыватныя падрабязнасці пра іх жыццё.

Сам ён ні з кім не гаварыў. Не меў часу. Яму трэба было шукаць Ліну. Толькі пошук меў сэнс. Раз'езды па Срэбнай дарозе пачаліся тым летам: ён падняў накрывку кожнай сметніцы і голымі рукамі рыўся ў кантэйнерах, правяраў закінутыя шахты і топкія багнішчы. Сядзеў дома перад камп'ютарам і чытаў доўгія трэды інтэрнэт-форумаў, дзе абсалютна незнаёмыя яму людзі дзяліліся сваімі тэорыямі пра Ліну. Доўгае гнюснае павуцінне меркаванняў: яна ўцякла, здзейсніла самагубства, утапілася, была забітая, скрадзеная, расчлянёная, збітая машынай, змушаная займацца прастытуцыяй — адзін за другі больш жудасныя сцэнары, якія ён быў не ў сілах успрыняць і ўсё-ткі змушаў сябе чытаць далей. Практычна штодня ён званіў у паліцыю і крычаў на іх, каб яны заняліся ўрэшце сваёй працай. Не спаў, не еў. Пасля пошукаў суткамі напралёт ён вяртаўся ў запаскуджанай вопратцы і з драпінамі на твары, якія не мог патлумачыць. Анэт і перастала пытацца. Магчыма, ён нават адчуў палёгку, калі яна сышла ад яго да Томаса, так што ён мог цалкам прысвяціць сябе пошукам. Пошук быў усім, што ён меў.

Леле сеў з кавай перад камп'ютарам. Ліна ўсміхалася яму з застаўкі на экране. Паветра ў пакоі стаяла

цяжкае і нясвежае. Жалюзі былі апушчаныя, і пыл плаваў у палосках святла там, дзе яно прабівалася. Мёртвая кветка звісала з падаконня. Паўсюдна журботныя сведчанні ягонага заняпаду, таго, чым ён зрабіўся. Ён залагініўся на старонцы фэйсбука, дзе вісела абвестка з запрашэннем на вячэрню па Ліне. Сто тры чалавекі ўпадабалі допіс і шэсцьдзясят чатыры пазначылі, што возьмуць удзел. «Ліна, мы сумуем па табе і ніколі не страцім спадзеву», — напісала адна з яе сябровак, потым ішоў клічнік і смайлікі са слёзкамі. Пяцьдзясят тры чалавекі ўпадабалі гэты каментар. Анэт Густафсан сярод іх. Леле было цікава, ці памянне яна ўрэшце прозвішча. Ён прагартаў ніжэй: вершы, і здымкі, і абураныя каментары. «Хтосьці ж ведае, што здарылася з Лінай, час вам нарэшце выступіць і расказаць праўду!» Ён разлагініўся. Ад фэйсбука яму рабілася толькі горш.

— Чаму ты нічога не пішаш у сацыяльных сетках? — бывала чаплялася Анэт.

— Нашто яно мне? Каб сабрацца там з усімі і плакаць?

— Гэта, паміж іншым, тычыцца Ліны.

— Не ведаю, зразумела ты ці не, але мая мэта — знайсці яе, а не аплакваць.

Леле адпіў кавы і залагініўся ў «Флэшбэку». У трэдзе пра Лініна знікненне нічога новага. Апошні допіс зроблены летась у снежні карыстальнікам, зарэгістраваным пад імем Шукальнік Праўды.

«Паліцыя мусіць праверыць, якія дальнабойшчыкі былі на Срэбнай дарозе той раніцай. Усім вядома, што гэта любімая прафесія серыйных забойцаў, толькі паглядзіце на Канаду і ЗША. Там людзі штодня знікаюць уздоўж хайвэяў».

У «Флэшбэку» разважанняў ды меркаванняў набралася на тысячу дваццаць чатыры допісы, большасць ананімных каментатараў сыходзіліся ў версіі, што Ліну нехта забраў і звёз на машыне перад тым, як прыехаў аўтобус. Фактычна той жа версіі трымалася і паліцыя. Леле сам абзваніў фірмы, якія займаліся перавозкамі, і грузавыя кампаніі і высветліў, якія шафёры праязджалі па той мясцовасці ў той часавы адрэзак, калі знікла Ліна. З некаторымі з іх ён выпіў кавы, агледзеў іх транспарт і перадаў іх імёны паліцыі. Але ніхто з іх не выглядаў падазрона і нічога асаблівага не сказаў. Паліцэйскім не падабалася яго настойлівасць. Гэта быў Норланд, а не Паўночная Амерыка. Срэбная дарога не хай-вэй, на ёй не лютавалі серыйныя забойцы.

Ён падняўся і закасаў рукавы пракуранай кашулі. Стаў перад картай Норланда, углядаючыся ў кластары шпілечных галовак, якія яе расквецілі. З шуфлядкі пільмовага стала ён узяў яшчэ адну шпільку і пазначыў ёй месца, дзе пабываў мінулае ноччу. Ён не здасца, пакуль не будзе закрыты кожны міліметр, пакуль не абшукае кожнае дарожнае адгалінаванне і кожны паварот, кожны чалавечы прытулак. Скрываўленым пазногцем ён правёў па карце, шукаючы наступны глухі кут, які трэба наведаць. Захаваў каардынаты ў мабільны тэлефон і пацягнуўся па ключы. Ён ужо шмат часу змарнаваў.

* * *

Вочы Сілье набылі гэты дурны бляск. Быццам раптам усё зрабілася магчымым, быццам халуца ў лесе была адказам на ейныя малітвы. Яе голас узняўся на некалькі актаў, зрабіўся чыстым і меладычным. Словы спяшаліся, калі яна гаварыла, спатыкаліся адно аб адно. Нібыта

не хапала часу, каб сказаць усё, што трэба было сказаць. Выглядала, што Турб'ёрну гэта падабалася. Ён сядзеў у задаволенай цішы, у той час як Сілье шчабятала і шчабятала: пра тое, што знайшла ў ім і ягонай радавой сядзібе сваё шчасце, пра тое, што яна проста закаханая ва ўсё — ад лінолеуму з узорамі да штор у буйныя кветкі. Не кажучы ўжо пра прыроду, што атачала іх, — дакладна як у яе марах, якія яна песціла ўсе гэтыя гады. Яна паставіла мальберт і выцягнула пэндзлі, падаўшы гэта як нейкае ўрачыстае дзеянне. Яна клялася, што напіша свае найлепшыя працы пры гэтым незвычайным начным святле. Тут, на прыволлі, яе душа атрымала продых, тут ёй папраўдзе дадзена магчымасць ствараць. Новая жарсць зрабіла яе дзёрзкай. Прамовы падмацоўваліся пацалункамі, і лашчаннем, і доўгімі абдымкамі. Ад раптоўнага ўзрушэння Сілье па спіне ў Мэі пабеглі трывожныя мурашкі. Манія заўжды служыла прыкметай новага пекла. Ужо на другі вечар лекі адправіліся ў сметніцу. Напаўскарыстаныя пласцінкі таблетак вытарэшчваліся на Мэю з бульбяных лупін і кававай гушчы. Моцныя таблеткі ў бяспечных пастэльных фарбах. Маленькія хімічныя цуды, здольныя прадухіліць як вар'яцтва, так і цемру. Здольныя падтрымліваць жыццё ў чалавеку.

— Чаму ты выкінула таблеткі?

— Таму што яны мне болей не патрэбныя.

— Хто сказаў, што не патрэбныя? Ты гаварыла з лекарам?

— Мне не трэба гаварыць ні з якім лекарам. Я сама адчуваю, што яны не патрэбныя. Я пачуваюся тут у сваёй стыхіі. Нарэшце магу быць такой, якая я ёсць. Цемра мяне тут не дастане.

— Ты сама сябе чуеш?

Смех Сілье нагадаў гучанне скрыпкі.

— Вечна табе трэба пра нешта хвалявацца. Табе варта навучыцца расслабляцца, Мэя.

Доўгімі белымі начамі Мэя ляжала, паглядаючы на запечнік, дзе яшчэ былі спакаваныя ўсе яе рэчы. Яна магла б скрасці трохі грошай і сесці на цягнік назад на поўдзень. Начаваць у сяброў, пакуль не знойдзе працу. У найгоршым выпадку звярнуцца ў сацыяльную дапамогу. Там ведалі, якой была Сілье, наколькі дэструктыўнай яна магла быць. Але Мэя разумела, што не наважыцца. Яна мусіла прыглядаць за Сілье, якая сыпала банальнасцямі.

«Ах, я ніколі не дыхала такім свежым паветрам!»

«Ці ж не цудоўная гэтая ціша?»

Але Мэя не ведала ніякай цішы. Якраз наадварот — лес поўніўся гукамі, якія заглушалі думкі. Найгорш было начамі: камары таўкліся, птушкі шчабяталі, парывісты вецер завываў і змушаў яліны згінацца. Плюс гукі з пакоя паверхам ніжэй. Крык, і сапенне, і манерныя галасы. Канечне, найбольш шчыравала Сілье. Турб’ёрн быў з тых, хто ціха сапе. Мэя адважвалася спусціцца на кухню не раней, чым яны змаўкалі, калі толькі храп Турб’ёрна разлягаўся па пакоях, і выпівала рэшткі віна, якія засталіся пасля Сілье. Віно — адзінае, што дапамагала ад гукаў.

* * *

Леле больш не спаў улетку. Ён вінаваціў святло, сонца, якое ніколі не заходзіла і прабівалася скрозь чорную тканіну рольштор. Вінаваціў птушак, што шумелі ночы напралёт, камароў, што звінелі вакол галавы, варта было толькі пакласці яе на падушку. Ён вінаваціў усё, апроч таго, што насамрэч не давала яму заснуць.

Суседзі сядзелі на тэрасе, смяяліся і звінелі сталовымі прыборамі. Ідучы да машыны, Леле прыгнуўся, каб яны не ўбачылі яго. Ён пракаціўся ўніз па пад'язной дарозе так далёка, як толькі мог, перш чым завесці рухавік. Зрэшты, ён быў амаль упэўнены ў тым, што суседзі ведалі пра яго вечаровыя знікненні, што яны бачылі, як з набліжэннем ночы ягонае «вольва» выкочваецца на дарогу.

У вёсцы было спакойна, маўклівыя дамы асвятляла вечаровае сонца. Калі ён наблізіўся да аўтобуснага прыпынку, у ягоных скронях застукала сэрца. Унутры яго сядзеў нейкі чорцік, поўны спадзеваў, які чакаў, што зараз убачыць Ліну са скрыжаванымі рукамі, дакладна такой, як ён яе пакінуў. Прайшло тры гады, але ад выгляду праклятага прыпынку ў яго дагэтуль усё ўнутры замірала.

Версія паліцыі заключалася ў тым, што нехта, хто праяджаў па Срэбнай дарозе, спыніўся каля прыпынку і звёз Ліну. Гэты чалавек альбо прапанаваў яе падкінуць, альбо гвалтам прымусіў сесці ў ягоную машыну. Сведак, якія пацвярджалі гэтую тэорыю, не было, але гэта было адзінае тлумачэнне таму, як яна магла знікнуць так хутка і бяследна. Яна выйшла з машыны Леле прыкладна без дзесяці шэсць. Паводле шафёра і сведак, аўтобус прыйшоў праз пятнаццаць хвілін — і Ліны ўжо не было. Часавы адрэзак складаў пятнаццаць хвілін, не больш за тое.

Прачасалі ўвесь Глімерстрэск. Абышлі кожны дом. Праверылі ўсе ручаі, сфармаваўшы ланцугі, абышлі мілі ва ўсіх кірунках. У пошуках дапамагалі сабакі, верталёты, добраахвотнікі з усяго лену. Але ніякага следу. Яе так і не знайшлі.

Ён адмаўляўся паверыць у тое, што яна памерла. Для яго яна была такая ж жывая, як той раніцай. Бывала,

што сцярвятнікі-журналісты альбо бестактоўныя незнаёмцы пыталі ў яго:

— Думаеце, ваша дачка жывая?

— Так, я веру ў гэта.

Да Арвідс'яўра Леле паспеў выкурыць шэсць цыгарэт за паўгадзіны. На запраўцы было пуста, калі ён зайшоў. Спінай да яго стаяў Кіпэн і мыў падлогу. Лысая макаўка ззяла пад люмінесцэнтнай лямпай. Леле на дыбачках прайшоў да кавамашыны і да краёў напоўніў папяровы кубак.

— Я толькі вось падумаў пра тое, што ты кудысьці прапаў.

Цяжкім целам Кіпэн абапёрся на швабру.

— Выключна для цябе я зварыў новай кавы.

— За гэта мы выносім табе падзяку, — сказаў Леле. — Як жыццё?

— Лепей не бывае. Сам як?

— Жыву.

Плату Кіпэн узяў толькі за цыгарэты. Кавай і булчак з карыцай, зачарсцвейай за дзень, ён частаваў. Леле адламаў сухі край ад булчкі і памачаў у кубак, пакуль Кіпэн заканчваў мыццё падлогі.

— Гляджу, сёння ты ездзіш.

— Так, сёння ўвечары паеду.

Кіпэн кіўнуў з сумным выглядам.

— Дзень набліжаецца.

Леле глядзеў у мокрую падлогу.

— Тры гады. Часам падаецца, што гэта было ўчора, а часам, што прайшло цэлае жыццё.

— А паліцыя чым займаецца?

— Халера ведае.

— Яны ж не здаліся?

— Не, шмат адбываецца, але я іх падганяю.

— Гэта добра. Калі табе нешта спатрэбіцца, то я тут.

Кіпэн апусціў швабру ў вядро, дастаў і адціснуў. Леле сунуў цыгарэты ў кішэню, асцярожна трымаючы кубак так, каб не выпусціць булачку ў каву. Па дарозе на выхад свабоднай рукой ён папляскаў Кіпэна па плячы.

Кіпэн быў ва ўсім гэтым з самага пачатку. Ён выдаткаваў гадзіны на прагляд відэазапісаў з камер назірання на бензапраўцы, каб паглядзець, ці не знойдзецца там якога следу, які мог бы весці да Ліны. У выпадку, калі Ліну нехта падвёз ці скраў, існаваў шанц, што чалавек спыняўся, каб заправіцца. Ім не ўдалося нічога знайсці, але ў Леле засталася пачуццё, што Кіпэн не перастаў весці назіранні, хоць прайшоў час. А такія людзі былі вельмі патрэбныя.

Ён сеў у машыну і памачаў апошні кавалак булачкі ў каву. Пакуль жаваў, разглядаў самотныя бензакалонкі. Ён падлічыў, на якую адлегласць маглі адвезці Ліну ў тым выпадку, калі бак быў поўны, калі яе забралі ў Глімерстрэску. З поўным бакам можна было заехаць далёка ў горы ўздоўж мяжы з Нарвегіяй. З той агаворкай, што працягвалі трымацца Срэбнай дарогі. Таксама магчыма, што збочылі на малую, менш вядомую шашу, дзе няма руху і будынкаў паабалал. Ніхто ж не ўсведамляў, што яна знікла, ажно да вечара, калі прайшло дваццаць гадзін, так што кіроўца ці кіроўцы атрымалі добрую фору.

Ён абцёр рукі аб джынсы, запаліў цыгарэту і павярнуў ключ. Арвідс'яўр застаўся ззаду, з ім былі толькі лес і дарога. Акно Леле не зачыняў да канца, каб адчуваць пах хвоі. Калі б дрэвы маглі гаварыць, то існавалі б тысячы сведак.

Срэбная дарога была галоўнай артэрыяй, звязанай з сеткай драбнейшых сасудаў і капіляраў, якія пранікалі

глыбока ва ўнутраную частку краіны. Сярод іх былі зарослыя лясныя дарогі, трасы для снегаходаў і грун-тавыя дарогі, якія пятлялі сярод вымерлых вёсак і за-няпалых паселішчаў. Былі азёры, і рэкі, і малыя напо-рыстыя ручаі, што брулі па зямлі і пад ёй. Балоты, над якімі курылася пара, што разлягаліся як вільготныя раны, і чарнавокія бяздонныя кары. У гэтых землях шукаць зніклага чалавека можна было ўсё жыццё.

Паселішчы стаялі на вялікай адлегласці адно ад ад-наго, паміж тымі, хто тут праязджалі, таксама былі вя-лікія адлегласці. Штотраз, калі міма рухалася машына, сэрца пачынала біцца хутчэй, нібыта ён чакаў, што праз задняе шкло аўтамабіля ўбачыць Ліну. Ён спыняўся на бязлюдных прыпынках і падымаў люкі смеццевых ба-каў так, як рабіў дагэтуль шмат разоў, але сэрца заміра-ла, нібыта ўпершыню. Яму ніколі не прызвычаіцца.

Перад Ар'еплугам ён збочыў на вузкае адгалінаван-не — дарогу ўсяго на дзве каляіны, што пралягала праз ельнік. Леле курыў, не адрываючы рук ад стырна. Смуга паміж дрэвамі рухалася, і падавалася, што гэта поста-ці. Ён углядаўся ў змрок, каб лепей разумець, дзе зна-ходзіцца. Дарога была занадта вузкая, каб развярнуцца. Калі б ён захацеў вярнуцца, то давялося б даваць задні ход. Але Леле быў не з тых, хто стаў бы рабіць гэта ця-пер. «Вольва» давялося прабірацца па бугрыстай па-верхні, тым часам попел амаль незаўважна абсыпаўся на кашулю на грудзях. Нарэшце першы будынак забя-леў паміж камлямі дрэў. Паўразбураная сядзіба ажно да аконных рам сядзела ў падлеску, на месцы колішніх вокнаў і дзвярэй зёралі дзіры. Ніжэй па дарозе былі яшчэ драўляныя каркасы, якія вось-вось зноў зрабяц-ца часткай лесу. Згнілыя фермерскія двары, дзе дзесяці-годдзямі ніхто не жыве. Леле спыніў машыну пасярод

заядбанна і сядзеў даволі доўга; нарэшце ўдыхнуў паветра і дастаў з футарала берэту.

* * *

Мэя была навучаная трымацца падалей ад мужчын Сілье. Яна пазбягала заставацца з імі сам-насам у пакоі, бо ведала, што яны рэдка хацелі толькі Сілье. Ім падабалася прыціскацца да яе, мацаць яе зад і крадком шчыпаць яе за грудзі. Так было яшчэ да таго, як у яе з'явіліся якія-кольвек грудзі, каб магчыма было ўшчыкнуць.

Але Турб'ёрн не будзе яе чапаць. Гэта яна зразумела ўжо на трэці вечар у халупе, калі спусцілася па лесвіцы і ўбачыла, што ён адзін сядзеў на кухні і цадзіў каву са сподачка. Яна прабралася міма яго так ціха, як толькі магла, і выслізнула на тэрасу, быццам яго не заўважыла. Аднак толькі яна паспела запаліць цыгарэту, як ён высунуў галаву на двор і спытаў, ці не хоча яна вечаровую фіку. Скура на твары зморшчылася ад мімікі, і яна падумала, што ён старэйшы, чым яна меркавала, значна старэйшы за Сілье, настолькі, што мог бы быць дзядулем Мэі.

Ён схаваўся назад у дом, і пакуль Мэя курыла, яна чула яго пасвістанне. Яна назірала за лесам звольшага для таго, каб трымаць гэты лес падалей ад сябе. Немагчыма было зразумець, як хтосьці добраахвотна мог пагаджацца жыць такім чынам. Пад ялінамі непрыемна шаргатала там, дзе танцавалі цені. Ад тэрасы несла гніллю. Выйшла аўчарка, і яе кіпцюры пацокалі па шэрай драўніне. Яна разляглася так блізка ля ног Мэі, што тая магла пальцамі адчуваць грубую поўсць. Раз-пораз аўчарка ўзнімала галаву і глядзела ў лес,

быццам нешта пачула глыбока ў ім. Штораз у Мэі заходзілася сэрца. Нарэшце яна не вытрывала. Чужы чалавек на кухні быў лепей, чым усё гэта невідочнае.

Турб'ёрн прынёс філіжанкі, хлеб і да хлеба.

— На жаль, у мяне няма нічога салодкага, каб табе прапанаваць.

Мэя нерашуча стаяла ў праходзе, касавурачыся то на зачыненыя дзверы, за якімі была Сілье, то на ежу.

— Можна і бутэрброд.

Яна прысела насупраць Турб'ёрна, але не зводзіла вачэй з падрапанай стальніцы. Ён наліў кавы, такой гарчай, што пара павісла паміж імі як завеса.

— Ты ж п'еш каву?

Мэя кінула. Яна піла каву столькі, колькі сябе памятае. Альбо кава, альбо алкаголь, але гэта не тое, у чым ёй хацелася б прызнавацца чужому чалавеку. Хлеб быў светлы і мяккі і раставаў на языку, і яна намазвала лусту за лустай, Мэя была настолькі галодная, што не магла сябе спыніць. Турб'ёрн, падобна што, не заўважаў гэтага, бо ён сядзеў тварам да акна, і расказваў, і паказваў пальцам. Паказваў на сцяжыны, што беглі праз лес, і на прысценак, дзе захоўваліся і ровары, і вуды, і іншыя рэчы, якімі, магчыма, яна захоча скарыстацца.

— Усё, што ёсць у гаспадарцы, — у тваім распараджэнні. Цяпер гэта твой дом. Я хачу, каб ты гэта ведала.

Мэя слухала, жуючы, і ёй рабілася ўсё цяжэй глытаць.

— Я ніколі не лавіла рыбу.

— Нічога страшнага, я магу цябе навучыць днямі.

Ёй спадабалася, як моршчыўся ягоны твар, калі ён усміхаўся, і мелодыя яго рубленай гаворкі. Яго позірк спыняўся на ёй толькі на кароткія імгненні, быццам

Турб'ёрн баяўся быць надакучлівым, і яна настолькі расслабілася, што дазволіла сабе пацягнуцца па дабаўку, нягледзячы на тое што ёй давялося сагнуцца над сталом, каб дацягнуцца да збанка з кавай. Было, канечне, не варта піць каву так позна ўвечары, але сонца лезла ў акно, усё адно яна не змагла б заснуць.

— Ага, вы тут утульна ўладкаваліся.

Сілье стаяла ў дзвярным праёме ў адных майтках, грудзі віселі свабодныя і журботна-бледныя ў рэзкім святле. Мэя адварнулася.

— Ідзі прысядзь, пакуль твая дачка не з'ела ўвесь хлеб, — сказаў Турб'ёрн.

— Ага, Мэя цэлы дом можа з'есці, калі ты ёй дазволіш.

Сілье гаварыла настолькі рэзкім голасам, што ў Мэі напружыліся цягліцы ў жываце. Ногі Сілье шорхалі па падлозе, яна прайшла да вентылятара, стала пад ім, шчоўкнула запальнічкай і зрабіла такую глыбокую зацяжку цыгарэтай, нібыта хацела ўцягнуць дым па самыя пальцы на нагах. Мэя бачыла яе ў шкле высокага гадзінніка, што стаяў на падлозе: вочы блішчалі, рэбры праступалі пад скурай. Мэі хацелася ведаць, ці была ў Сілье ломка пасля адмены прэпаратаў, але не хацела пытацца пры Турб'ёрне. Той працягнуў Сілье збанок.

— Я вось толькі сказаў Мэі, што яна можа агледзець гаспадарку, у мяне тут ёсць некалькі ровараў на выпадак, калі яна захоча праехацца да возера ці да вёскі.

— Ты чула, Мэя? Чаму б табе не пайсці і не паглядзець?

— Можа, заўтра.

— Але ж у цябе няма іншых заняткаў? Скатайся на ровары ў вёску, можа, знойдзеш сваіх раўналеткаў. Цяпер,

паміж іншым, лета, ты ж не можаш толькі сядзець тут і маркоціцца.

Сілье змяла недакурак, пацягнулася па гаманец і, да-стаўшы дваццатку, падала яе Мэі.

— Купі марозіва ці што-небудзь іншае.

— Так позна тут нічога не працуе, — сказаў Турб'ёрн са свайго месца. — Але моладзь у любым разе збіраецца ў вёсцы. Яны, напэўна, узрадуюцца, што новенькая прыехала.

Мэя неахвотна паднялася з-за стала і пацягнулася па грошы. Сілье праводзіла яе на тэрасу.

— Мне і Турб'ёрну проста трэба грошкі часу сам-насам, — шапнула яна. — Ты ж можаш недзе прагуляцца некалькі гадзін. Паедзь павесяліся! — яна крыху нахілілася наперад і, дакрануўшыся да шчакі Мэі вуснамі, перадала ёй дзве цыгарэты, перш чым зноў узяцца за дзверы і зачыніць іх за сабой. Мэя засталася стаяць, глядзячы на зачыненыя дзверы. За ёй шапацелі дрэвы, быццам насміхаліся з яе. Яна марудна павярнулася, звыкаючыся з думкай, што засталіся толькі яна і лес. Менавіта так, яна баялася.

* * *

Ён наведваў закінутыя дзялянкі. Мяціны, дзе фермы заняпалі і сцежкі зараслі. Прадказальніца з Кемі сказала, што яго дачка ў такім месцы, сярод густога лесу і драўляных развалін, якія пакінулі пасля сябе людзі. Не сказаць, каб Леле надта ўжо верыў прадказальніцам, але давялося браць тое, што даюць, ён больш не адмаўляўся ні ад якой саломінкі, за якую можна было б ухапіцца.

Ён быў рады таму, што ноччу светла, калі пераступаў парогі і, схіляючыся, уваходзіў у дзверы, што нена-

дзейна віселі на праржавелых завесах. Таптаўся па старой рыпучай падлозе ў плямах, што пакінулі вільгаць і час. Дазваляў позірку слізгаць па дзіравых кухонных канапах, дрывяных печках і абажурах, рупліва спавітых павуціннем і пылам. Па некаторых дамах гуляла рэха, тады як іншыя, падавалася, былі кінутыя паспешліва, з крохкай парцалянай на паліцах і ўстаўленымі ў рамачку вышытымі прамудрасцямі на сценах.

«Ты мяне любі найбольш, як заслугоўваю найменш, калі патрэбна гэта наймацней».

«Не шукай у нажытку долі, для шчасця і малага даволі!»

«Удачы сонца толькі радасным зазірае ў аконца!»

Не дзіва, што яны з'ехалі, запоўніўшы сцены гэтымі нахабнымі карыснымі парадамі. Ён уяўляў сабе жанчын са шчокамі як яблычкі. Зімовымі начамі гэтыя вышывальшчыцы сядзелі з іголкай і ніткамі пры газніцы. Цікава, ці прыўносілі гэтыя простыя рыфмы нейкае суцяшэнне ў іх немаможнае быццё. У ягоным выпадку было б памылкай пагарджаць імі.

Начное сонца свяціла праз аконныя праёмы і малявала ўзоры на брудзе, у якім можна было знайсці мышыны і заячы памёт. Леле ціха прайшоў у пакой, зазірнуў пад ложку і ў адзежныя шафы. Настолькі хутка, наколькі асмельваўся, перасоўваўся па ненадзейных дошках падлогі. Калі ён добраўся да апошняга дома, яго сэрца перастала грукатаць у барабанных перапонках. Гэта быў амаль канец, хутка ён зноў будзе сядзець у бяспецы ў машыне. Выглядала, што апошні дом быў у найлепшым стане, з зашклёнымі вокнамі і цэлай дахоўкай. Уваходныя дзверы не хацелі паддавацца. Яму давялося рвануць і пацягнуць з усіх сіл, пакуль яны не адваліліся так раптоўна, што ён паваліўся на зямлю.

Ён гучна вылаяўся ў цішыні, джынсы былі мокрыя, калі ён узняўся, а раён хвастца працінаў востры боль. Азірнуўся праз плячо, каб пераканацца, ці не смяяўся хто з яго там, у пуштаце.

Ногі яшчэ не паспелі пераступіць парог, як смурод ударыў яму ў нос, задушлівы пах смерці і гнілой плоці. Ён падаўся назад так рэзка, што ледзь зноў не паваліўся. Паклаў руку на пісталет, засунуты за пояс, і паспешліва ўзвёў курок. Праз плячо кінуў позірк на машыну, што стаяла ў пяцідзесяці метрах, напалову схаваная ў падлеску. Яму захацелася пабегчы, і сесці за стырно, і забыцца на ўсё гэта, забыцца на чортаву прадказальніцу з Кемі і ўвесь змрок, які хаваўся ў закінутых пустых дамах. Але Леле не пабег, замест гэтага прыкрыў твар свабоднай рукой і пераступіў праз парог, выставіўшы перад сабой пісталет, і бачыў, як ён дрыжаў. Унутры пах быў невыносны. Яму падступіла млосць, калі ў цемры яго сустрэлі чалавечыя твары, што ўсміхаліся са сцен. Блізка адзін да аднаго віселі чорна-белыя фотаздымкі, прымацаваныя да пашкоджаных вадой шпалераў. Двое светлавалосых дзяцей з бяззубымі ўсмешкамі, жанчына ў чорнай сукенцы і з такімі ж чорнымі вачыма. Леле адварнуўся і паспрабаваў разгледзець, што там, у цемры. Закурэлы камін, трохногія крэслы і кухонны стол з цыратай у кветкі. Пад сталом нешта, падобнае да цёмнага распухлага скрутка.

Гэта была палёўка. Мёртвая і распухлая, з хвостом на здранцвелым целе. Леле апусціў зброю і развярнуўся, спяшаючыся хутчэй прайсці міма ўсмешлівых твараў назад на свабоду. Адбег да машыны і пастаяў там, трымаючы рукі на каленях, пакуль лёгкія не ачысціліся лясным паветрам. Смурод ад раскладзенага цела стаяў у носе і не адчапіўся ні ў машыне, ні ў дарозе. Быццам ён выпараўся ў яго знутры.

На Мэі былі сандалі з тонкімі падэшвамі, па шышках і каранях ісці было балюча. Сюды, у гушчар, яе прывёў плач, яна не хацела, каб Сілье яго ўбачыла. Спачатку яна бегла, але пазней спынілася і стаяла, чакаючы, калі супакоіцца дыханне. Дрэвы рухаліся ўверсе і наўкол, гайдаліся, і шапацелі, і дакраналіся да рук, нібыта хацелі схапіць яе. Аўчарка пабегла за ёй, але ўвесь час адставала і знікала ў гушчары, так што яе не было відаць. Мэя пашкадавала, што не мае павадка, на якім магла б трымаць сабаку пры сабе. Сэрца стукала ў грудзях, але яна не ведала, чаго баялася больш за ўсё: ценяў паміж дрэвамі, ці дзікіх жывёл, ці проста бязлюднасці. У такі лес яна раней ніколі не ступала, тут яна магла крычаць без спадзеву, што хтосьці пачуе. Па дрэвах было заўважна, што яны старыя і мелі магчымасць расці непатурбаванымі. У хвой былі таўшчэзныя шэрыя камлі, пакрытыя кудлатым лішайнікам, які нагадваў мядзведжую поўсць. Калі яна глядзела на вершаліны, то ў яе крыху кружылася галава. У такім месцы можна было прапасці.

Яна дайшла да возера, якое называлі забалочаным, і ўбачыла, што збліску яно было большае, чым падавалася з машыны Турб'ёрна. Яна крыху прайшлася ўздоўж берага, дзе зямля прасядала і нізенькія скрыўленыя бярозы стаялі, схіліўшы свае вершаліны ўніз, і краналі паверхню вады галінамі. Як з ніадкуль, вярнулася аўчарка і пачала хлябтаць ваду. Мэя села на камень і, зняўшы сандалі, апусціла пальцы ног у ваду, але хутка зноў дастала. Паставіла ногі на камень, пакрыты счарнелым лішайнікам — ён нагадваў кроў, якая запяклася. Аўчарка зноў пабегла, і Мэя падхапілася за ёй услед. Слаба пратапаная сцежка настойліва ішла берагам

і саступала толькі паваленым дрэвам і мітуслівым ручаям. Мэя пачала стамляцца і задумалася пра тое, колькі прайшло часу, ці можна ўжо было ёй вярнуцца без таго, каб замінаць. Мэя дастала адну з цыгарэт, якія мела з сабой, чыркнула запальнічкай і зацягнулася.

Так яна стаяла і курыла, калі пачула галасы. Аўчарка адбегла наперад і цяпер брахала, нібы заклікаючы. Мэя паспешліва пайшла па сцежцы і нарэшце праз věцце ўбачыла, што на беразе возера сядзелі людзі. Яны расклалі вогнішча, і дым тонкім цурком узнімаўся ў неба. Па смеху, што выбухаў у гэтай кампаніі, яна зразумела, што гэта мужчыны. Яны ласкава павіталі аўчарку і потым павярнуліся да Мэі. Цыгарэта выпала з рота і ўпала на зямлю, але Мэя падабрала яе і адразу зацягнулася, быццам нічога не здарылася. Яе шчокі палалі.

Цяпер яна бачыла, што гэта былі юнакі, з прышчаватымі тварамі і завостранымі кадыкамі, што давалі нырца пры глытанні. Адзін з хлопцаў устаў і пайшоў ёй насустрач. У яго былі доўгія неспакойныя рукі і непранікальны выраз твару, хлопец не адрываў ад яе вачэй. Ён падышоў настолькі блізка, што яна падалася назад. Потым працягнуў руку, быццам для поціску, але замест гэтага выхапіў у яе цыгарэту і кінуў далёка ў ваду, не адрываючы позірку ад Мэі.

— Дурны хіба? Што ты робіш?

— Такія прыгожыя дзяўчаты, як ты, не павінны курыць.

— Гэта хто сказаў?

— Гэта я сказаў.

Смех пачуўся ад вогнішча.

— А ты хто такі?

Бескаляровыя вочы хітра блішчалі, і Мэя бачыла, што яе дражняць.

— Я Карл-Юхан.

Ён выцер далонь аб джынсы і працягнуў ёй. Далонь была шурпатая і мазолістая.

— Мэя, — сказала яна.

Ён кіўнуў за сваё плячо.

— А вунь гэтыя — Ёран і Пэр, яны не такія небяспечныя, як выглядаюць.

Двое каля вогнішча паківалі ёй, раптам засаромеўшыся. Ва ўсіх траіх былі цёмна-русыя валасы, хлопцы былі апранутыя ў аднолькавыя джынсы і майкі.

— Вы браты? — спытала яна.

— Усе думаюць, што я большы брат, — сказаў Карл-Юхан, — але ўсё з дакладнасцю наадварот.

З похваў на рэмені ён выцягнуў нож і паказаў ім на вогнішча.

— Хадзем пасядзіш з намі, — сказаў ён. — Мы зараз акурат будзем гатаваць на агні.

Мэя няўпэўнена стаяла ля вогнішча, аўчарка ўжо ўладкавалася каля маладых людзей і не спускала вачэй з рыбы, якую тыя трымалі ў руках. Мэя пазірала на сцяжыну, што вяла назад да дома Турб'ёрна. Святло белай ночы клалася на мох, і раптам нават лес перастаў палохаць.

* * *

На поўнач ад Абартрэска ён павярнуў на яшчэ адну бакавую дарогу, нягледзячы на Лініны пратэсты.

— На сёння хопіць ужо.

— Яшчэ адзін раз, і ўсё.

Жвір застукаў па дне машыны, паабাপал дарогі цягнулася балоцістая мясцовасць. Пара падымалася ад вільготнага моху, быццам гэта сама зямля дыхала пад